

Christian Haller

UFER (Text für AquaPhone 2022)

Ihr Ufer! Könnt ihr euch erinnern an all das,
was an euch vorbeifliesst, seit Tagen, Jahren,
den Jahrtausenden einer Kontinentalgeschichte?

Erinnert ihr euch an meine Familie, die 1927,
im Schiff von Giugiu kommend, hier vorbeigefahren ist?
Sie mussten das Land, Rumänien, verlassen, und
meine Mama blickte zur Bisercia, dem grossen Dom;
Grosspapa, der Ingenieur, sah hoch zur Brücke,
zu ihrer Stahlkonstruktion, eben neu erbaut,
und Grossmama schaute zu den Häusern Štúrovos,
sehnsüchtig, sie möchte doch endlich wieder
festen Grund unter ihre eleganten Schuhe bekommen.

Ihr Ufer! Erinnert ihr euch, an die Tage damals,
als ich selber im Seuchenjahr vom Dom herab
auf euch, ihr Ufer, und die Brücke schaute:
Man wollte mir zeigen, wo die Donau das Knie beugt,
demütig vor der Schönheit der Landschaft,
und mein Begleiter Gábor sagte, wie gut es ist,
dass es keine Grenzkontrollen mehr gibt und
die Menschen von hüben und drüben sich vermischen.

Ihr Ufer! Erinnert ihr euch, was beständig an euch
vorbeizieht, von der Gegenwart in die Vergangenheit,
haltet wenigstens ihr fest, was unaufhaltsam fliesst
wie das Leben, wie die Zeit? Sagt es mir übers Wasser!

„Wir erinnern uns nicht wie ihr Menschen, nicht an euch
und euer Tun und Lassen, das zu Bildern in euren Köpfen wird –
Unser Erinnern haftet am Sand, an den Schwebeteilchen,
an verschwemmter Erde und abgestorbenen Pflanzen.
An diesen kleinsten Teilen bleibt etwas vom Strömen,
das sie mitträgt, anschwemmt und ablagert, haften, teilt uns
das Fliessen und Strömen und dauernde Verändern mit.
Dies Erinnern wächst in den Weiden, dem Schilf, den Pappeln,
aus der Böschung hoch, bringt unser Erinnertes in ihren Blättern
ans Licht, und wenn ihr diese Blätter – Laub, das jeden Herbst verweht –
lesen könntet, fändet ihr dort geschrieben, was ihr nicht bedenkt :

*Das scheinbar gleichmässige Fliessen besteht aus einer Fülle und Vielfalt des Strömens,
Wallens, Wirbelns, Schwappens und Sprudeln. Das Wasser fliesst an Uferstellen
aufwärts, andernorts wölbt es sich aus der Tiefe zur schäumenden Kuppel hoch,
etwas weiter weg sinkt es ab, dort schert und schrammt es aneinander vorbei, eine Kette
von Wirbeln zurücklassend, saugende Krater. Der Strom ist eine Landschaft, in der sich
Hügel heben und Täler senken, Schluchten sich einschneiden und Ebenen sich füllen.*

Dies Erinnern ist es, das wir Ufer weitergeben, unablässig.
Wir sind die langgezogenen Tore auf beiden Seiten des Stroms,
durch welche die vielfältige, sich stets ändernde Bewegung
des Wassers zu Land und Landschaften wird: zu Ebenen,
Tälern und Hügeln – Ergebnis der gestaltenden Kraft des Stromes,
das ihr in ihrem Wirken durch die Jahrhunderte nicht seht.“

Ihr Ufer! Dann seid ihr keine Grenze? Sondern die Mitte
einer Landschaft, gemeinsam mit dem Strom? Und durch
euer Erinnern und Wirken ist geworden, wovor wir bewundernd
wie die Donau bei Štúrovo und Esztergom das Knie beugen?
Ihr Leute, die ihr Brücken und Häuser baut und zu grosse Dome,
Hört! Wir sind Zwillingsschwestern, tief im Grund verbunden.
Für euch Menschen aber sind wir wie grosse, offene Ohren:
Sprecht aufs Wasser, und ihr werdet einander hören,
Sprecht aufs Wasser, und ihr werdet den Lauten lauschen,
Sprecht aufs Wasser, und ihr werdet euch verstehen.

gewidmet Janka Gefferth

Christian Haller, 12. 12. 21

PARTOK

Partok! Tudtok ti emlékezni arra, mi minden
hömpölyög el köztetek egy földrész
évezredei, évei, napjai alatt?

Családomra emlékeztek-e, mely 1927-ben,
Giurgiuban hajóra szállva itt haladt el?
El kellett hagyniuk az országot, Romániát –
anyám felpillantott a *Bisericăra*, a hatalmas dómra;
mérnök nagyapám felnézett a hórihorgas hídra,
az éppen újonnan épült vas-szerkezetre,
nagy mama meg *Štúrovo* házait pásztázta
sóvárogva: legyen már végre megint
szilárd talaj divatos cipői alatt.

Partok! Emlékeztek-e az akkori napokra,
mikor én a járvány esztendejében lenéztem,
partok, tirátok, és le a hídra: mutatni akarták
nekem, hol hajlítja meg a Duna a térdét
hódolva a táj gyönyörűsége előtt,
miközben kísérom, Gábor, azt mondta: milyen jó,
hogy nincs többé ellenőrzés a határon
és elegyedhet itteni és ottani ember.

Partok! Emlékeztek-e arra, mi örvénylik el
örökké közöttetek jelenből a múltba, megőrzitek-e
azt legalább, ami féktelenül zuhog, akár az élet,
vagy az idő? Mondjátok meg nekem ezt át a vízen!

„Mi nem úgy emlékezünk, mint ti, emberek – nem rátok,
nem tette, mulasztásra, ami képpé forrad fejetekben –
a mi emlékezetünk homokhoz tapad, lebegő atomokhoz,
elenyészett rögökhöz, elpusztult televényhez.

E parány porszemek őriznek valamit minden folyamból,
amely, ím, lüktet, torlódik, lerakódik, és suttogja nekünk,
mi az, hogy áramlás és hömpölyödés, örökös váltakozás.

Ez az emlékezet nő a fűzekben, hízik a nádban, a jegenyékben,
felszökken a rézsűn, és ha e lombot – minden ős elsodort levelét –
olvasni tudnátok, meglátnátok, mit nem is sejtetek, az írást:

A színleg egyenletes sodrás a gomolygás, hullámlás, örvénylés, loccsanás és pezsgés temérdek edénye, tenger sokasága. Egyik partszakaszon felfele torlódik a víz, másutt a mélyből tajtékzó kupolába szökik fel, kicsit arrébb megrokkán újra, csepp cseppel vetekszik és horzsolja egymást, örvények láncait szüli és szívó krátereket. Táj a folyam: dombok emelkednek, völgyek süllyednek, szakadékok vésődnek és síkok telnek meg anyagában.

Mi, partok, az emlékezetet örökítjük át, szüntelenül.
Hosszant heverő kapuk vagyunk a folyam mindkét oldalán:
rajtunk át válik vidékké és tájjá a víz ezerszeres,
állandó váltakozása: síkok, völgyek és lankák
teremnek – a vízfolyam teremtő erejének gyümölcse
mind, amit ti nem láttok működni évszázadokon át.“

Partok, ti! Hát nem vagytok ti határ? Hanem a táj
közepe vagytok, a folyammal együtt? És a ti
emlékezésetek és munkátok szülte azt, ami előtt
mi ámulva hajtunk térdet – akár a Duna Štúrovónál és Esztergom alatt?
Emberek, akik hidat és házat építtek, és túl nagy dómokat,
halljátok! Leányok vagyunk mi, ikrek, mély és közös alapzat.
De nektek, embereknek két hatalmas, nyitott fül:
Szóljatok a víznek, és akkor meghalljátok a másik szavait!
Szóljatok a víznek, és füleljetek, mit súgnak a hangok!
Szóljatok a víznek, és azonnal megértitek egymást!

Janka Geffertnek ajánlom

Christian Haller, 2021. 12. 12-én

Fordította Báthori Csaba